

۱ مارٹ ۱۳۳۹ - ۱۹۲۳

صافی ۷۱ - ۵

وردنجی جلد

کتابخانه

زده تیاترو وادی ؟

□□□□

تیاترو بناسی - آقتور - آقتیس - آثر -
محرم - معقد - تماشاگر

— نجاب ... زده تیاترو وادی ؟

— شبه کن وارسه بر آقتام غلغله ویاخود شهزاده باشنده دولاشه کنزی توصیه ایدرم ... درای قومدیی ، اوپراسی اوپرتی ، قنطوسی قوادرئوسی ایله بر سورو تیاترویه تصادف ایدم - چسکیز ... ذیلی داولوار ، فئاری اغلائلر ، یارافانی رسلردن قورولش بو بارا طوزاقلی متادیاشیلهور ، آدم آولایور ... کیسینده بویا نیجیسنه دالوب چیقش حسن ورن یازی چیپاق یوسمل کردن قیریور ؟ کیسینده سر خوشلقدن دیلی دولاشان زیدیدیلر فخر تیرادلی اوقیور ؟ کیسینده قومک اغتیلر غاز تشکسی وطاون سوپورکسله بر طاقم چیارورلی دوکوک خلای اکلندیریور ، کیسینده برنمادوتنار ، نه نورل هایقیریور ، کیسینده ...

— شاقای برافیک ... تیاترودن مقصدم نه اولدینی آکلاپورسکیز ... آوروپاده کی ادبیات تیاترویه ، صنعت تیاتروسی دیک ایستبورم . مقصدم ، تیاترودن آکلاپورسکیز ... « آوت » یاخود « خایر » دیسه جواب ورمک کوچ ... تیاترو صنعتلرک آت بسلط اولانی ، مدنی عضوینلرک آت نازک و مرکب اولانلردن بریدر ... بو عضوینک ایشله مسمی ، بر مملکتده تیاترو حیانتک دولغمسی ایچون بر جوق شرطک بر آکرایه طوولانماسی لازمدن : تیاترو بناسی ، لوازی ، آقتوری ، آقتیسی ، آثری ، محرمی ، معقدی ، مشتری الخ ، بولردن برسی اکسیک اولورسه تیاترونک نه حاله کیرمچکنی کوز اوکنه کتیرم ... مثلا هرشی وارده بانوق ، بنالاولرزه تیاترونی اورتو اوبونکی یاغده ، میدانلارده ، یاخود سیراقومیا تیارلک بعض زوالی ، تیاتر شهر لریزده بادیقلر کی دوه آخیرلنده فلان اوپانامازسکیز ...

بناکوزار ، آثریکوزار ، پاراکز ، مشرکیز وار ، فقط آرتیستکیز یوق . دها دوغروسی آرتیست اولوق الکیزده بر آلائی ، تعبیر موجود اولادینی ایچون قویق حسن اندیبه عطف ایدیلن بر تعبیر قوللانجیم - بر آلالی مولوز وار . (حسن اندی برصنت کوسرتمک اقتداری اولمایان ، صحنه والکیز بر دولودران آقتورله ویکورنارله « مولوز آغار » دریمس) بوحالده تیاترونک تشکیله کیرمچکنی قولانجیمین ایدرسکیز . شمدی هرشیتم موجودنرش ایدمک آثری و تماشا محررلری اولردن قلدیرالم . کوزلر بر

صحنه یه چیقجق مقتدر آرتیستلر صالونی دولودران ذوق وصراف صاحبی تماشا کرلره نه سوله به چکار ؟ بو کوزلر صحنه ، مقتدر آرتیستلر کوزلر بر پیس بولایلر ، قصورسز بر صورتده اوپانولور . فقط صالون بوم بوش یاخود ، شوداده بوزاده محرم آقتور احبابی ، دارالمعزده ، تماشا برکیسی ، پولیس ، مأمورلی کی بش اون ... فخری تماشاگر ... (تیاترومنرک آک غیور ، مداوم صراف و ذوق اهل مشقیرلی شیدیلک بولردن ...) کورولورک تیاترو بر جوق سبب وشرطک بر آکراده طوولانماسدن ، بر جوق انسانک نظر لیکله چالیشاسندن دوغان بر آثر ... مع مافیه تیاترو حیانتک اشکاشای ایچون بوه کافی دکدر ... مملکتک ثروتی ، اجتماعی حیاتی ، بلدیسی ، صاد بطلسی الخ . ده تیاترواوززند دولاپسله تاثیرل اجرا ایدرم . ایشته سزه کندی بنامزدن آلتش کوجوچوک چاپده بر قانچ مثال ... آیلخ ایلیک چیقدینی هتتهلر تیاترو صالونلرک منظره سی بردن بره دکیشور ... احتمال اوتکی هفتهلرک - شیدیلک وانخا ایضاح ایدمکیم - معدودلرده مثلا بیاسیه ، بورسیه تابع ... شهریزده ارککارله خاغلرک بر آکراده اوطورایلدیک تیاترولر دها جوق ایش یاییور ... چونکه بر عالمه یایی زوجی و جوجو قیلر برار برلوجه سیغاییور . حالبوکه ارکی قادیندن آیران تیاترولرده ایی لوجه یاراسی ورمک لازم ...

بر جوق کیسملر وارده وسائط نقلیه بولام - دقلری ایچون تیاتر به هلمه مکنارخی سوله بوزر ... بر طاقیده سوفالرک قارالغندن ، بولرک ، یاقین برلرینک امتیازلرکندن شکایت ایدیورلر ... صوغو هوالرده کیسه تیاترویه کلمه یور ... چونکه اودون هالی اولدینی ایچون تیاترولری ایستیمه امکان یوق ... حاصلی صاعقه ببتوب توکنر سیلر ...

— سؤلله نه جواب ورمدیکیز ... زده تیاترو وادی یوقی ؟ یونی بیلمک ایستبورم ... — بو جواب نقطه نظرک کوره دکتیر ... مثلا یونی صورتراکدن آوروپا صحرانی ، آلمان وفرانسز تیاتروسنی کوز اوکنه کتیریورسه کز « زده تیاترو وار » دیک کولونچ اولور ... فقط اورتاده هیچ بر آثر ، استنبال ایچون هیچ بر امید یوق دیکده انصافه موافق اوماز ... زده سائر مدنی و مؤسسه لره اولدینی کی تیاتروده بر اوپایش ، بر کوجوک غیرت استمدادی وار ... مثلا بوتون مشکلاته رنما سکز اون کنج سکز اون سندن بری الیردن کلیدی قدر چالیشور . « قانچه قدر کیمه » ...

— غالباً دارالابداعدن تحت اتمک ایسته - یورسکیز ؟ — آوت دارالابداعدن ... کرچه « بی صحنه » ،

« تورک تیاتروسی » کی قیسه بر زمان یاشایوب سونش تیاتروچقلرده واراما اولنرده دارالابداع دن قوبش پارچهلردن تشکیل ایتدیی ایچون هپ بر حساب کایر ...

— بیلم اوما بومؤسسه ایچون جوق دیدی قودی وار ...

— دارالابداع کیلی عایداری واردر ... بولرک بر قسمی بو مؤسسه کی کیدیلرینه رقیب عد ایدن طووات اوپونجیلری ، مؤسسه به کیره . نمیش صنعتکار نامزدلری ، الخ ... کی اهییشز انسانلردن ... بر قسمی بیلیز بیلدن هر شینه اعتراض ایتمکی بر برنسیب ایدتمش فضولی معترضلرک بولرله ساده تیاتروده دکل هایش « هر برده تصادف ایدرز . اصل مهم قسم کورمش ، اوقوش ، آکلماش بعض منورلریزدن ... بر قصورلی

— بوکا قصور دیک جائزه - فضله ایده ایست ، فضله « اوتوپست » اولمالیوز ... اونلر دیه بیلیز که « تیاترومنر غریبه کوردیکن نمونلر نستهل جوق ییچاده ... فقط علمدن ، دارالفنون ، مکتبلرین اقتصادی ، صناعی ، تجاری و مؤسسه لرین الخ ... ده آشنای یوقاری اوپله دکلی ؟ بولرده هیچ دیه چکنز ؟ ... زده بر جوق شیلر هنوز باشلانچ حالدده در ... باشلانچیلر ده منظم حرکت یوقدر ... دوغرو بول بولونوب یوروش نظام کسب ایدیمجه قدر ترددلر ، کور کورنه آرغالار دولام ایدر ، بو انشاده سقوطلر اولور ، موق ارتجاعلر اولور . حتی بر جوق مؤسسه لر ایچون اولوم اولور . بولر طبیعتک ضروری قانونلریدر . صولک بدی تمکز سنهی شویله برکوزدن کچیرک . مثلا بر جوق اقتصادی مؤسسه لر وجوده کیدرک . بولردن بر جونی احوالاک ، وقعاتک تاثیری آلتند بقیلوب کبتدی ... فقط بر قسمی شویله بویله قالدی ... کیدنلرک برینه ده باضروره یکیلری ، دها باشامغه مستعد اولارلی کلجک .

— چیمزمن یوقاری چیقور کیز ... یته تیاترویه درنلم بودارالابداعده بویومک ، برشیه بکزمک استمدادی وادی ؟

— دارالابداع سکز باشنده بر جوق قدر . جوق بحران ، جوق خسته لی کچیمش ، بر قانچ دفعه کفین بیریمش ، اولوب اولوب درلش جیلز زوالی بر جوجوق ... فقط درت سندر . آسن « مؤسستای یقیقی فورطنه سی » نه رنما بوجوجوق یاشادی ... آبی باقه رنق یا شایه ییلر . بو کون بو ییچارنی ، ناملر اوغراشینی دوشوغندن ، فضله تنقید ایدرک ، بعضلرینک ، سولیدکاری کی « بوسبوتون ییقلاماسنی بویله باشاماسته مرجع کورمک » سکز یاشندمکی جوجونی بیلهور ، چالیشایور ، قازانمادیوریه سواقه آتمغه بکزر ...

خىكايه

حيران بابا

۰۰۰۰

- استانبولك اضطرارى -

اونى ايلك دفته سلطان احمدكى بيوك زندانه بيشيك اسكى توقىخانهده، دميرلى بىرغېمى كىنازنده كوردوم . بوراسى ايى قاقلى ، كاركىر ، اودن بوزمه بر ورانه ايدى . اوست قى سياسى موقوفله ، آلت قاقى قاتلندن سرخوشته قىز ، هنوز محاكملى نايىت بولمايى هرئوع مظهره مخصوصى . يوقارى قانده ايى اوفاقى اوله ، ايى بيوكه قوغوش ، آلت قانده يالكر ايى بيوك قوغوش واردى . يوقارى طبقهك قوغوشلرىك ، آشانى طافك قوغوشلرى چىت قىزولرله لىلاب دولو ايدى . صباحين ويا اوكله اوستى براز نفس آلتى ايستىنلر طاش دوشىلى دار ياشيه چىقار ، اوراده هېز ، پاشالى ، محررل ، خىرسىز ، قونداجىلر ، برىزمه قارىشىردى . باغىك بركوشىستده آتچىقاي ايدىن آتلىرى بر قاتك اوجانى ، دىكر بر طرفته چاى قوه صانان بر « هتك عرض » مظهرنك مغالى دوردى . آشانى قاندهكىلر ، يوقارى قاندهكى مسافىرله، برمىد ، اونلر ، عىنى يىكه اوطورمانى ، اولنرك ياننده صوصىكى صابى وادب وظيفه بيه قاندايدىلرسده صوكره بو كافتىدن واز كىدلىر . زىرا قاتلندن زندانچىلغه آلتان عرب بوزباشنىك اعبارى بزدن زياده اوتىكلىرله .

ايلك كوتى ، براز شامىن ، وعىز نفسم قىرلىش ، باغىده دولاشىوردى . صاغ قوغوشك بىر مىسند كوردى . بىرجه كوزبى آلتى . كىرماه وقىر بىقلى دودافلىشك كىنازندن صارقىور ، بوزى ، داغ باشنده سرت روزكارله اوپولىش وداغنىلىشكى ، صابى برشان ، مىندن چوگىش ايى اوموزى وستىدهكى مفروروكىكىلى باشندن آتشى ايچىنده صافلايان ايى كوز باقىور . قىللى وازىر يازمقلى آره سنده ناركىلسىك ماربوى وار ، بىرچىمى قاين دىوارىنه قويدى . ساجور خىنف بر دوملكه توتور . قازولرلى كىنازىنه اسى وخراب برىراز آسلى ايدى . محوسلر اوكا قوغوشلىرىك كوشىستدهكى ياتاقى ورمىشلىرى ، كندى كندىبه : « دودونجى بر شق اولى ! » دىبه دوشوندىم . فقط بونجه انسان اكرىستده كوزبى اولنك يوزندن آيىرمىق ايستىم . بوردى ، اوقدر چالى وغمىبىدى . برآكرمانى قاين وكور سىنىده دويدىم ، قوجى بى باغىورى : « برىساده بكا كىتر ! »

كىدر ... كرى نه قىلاجى سىزحساب ايدىك . . بو ، صالوك دولو كوردىدى آقشاملر اىچون . . بوكا مقابل بعض آقشاملرده اولوركه صاصلات مصرى قايلماز . . بناه عليه موقىتىلى مسامىرلردن قىلان پاراك برقىمىله بوآقچىلر اوزتولور . . .

— يىكى ياشىر امانتىك معاوتلىرى ؟ . .

— شىر امانتىك معاوتلىرىنه بر مىشال

سولهم . . .

ايچىنده مايكى تىازوسى اولان برتپه باشى باغىسى واردر كىر قىي آنتىكرايه وىرلىشدر . . دارالدايع سىنلرجه اوغراشمىش ، سىنهد بو تىيازولردن برىنده برقاچ تمىل وىرمك حقى بيله آلدى ايدى .

— يا امانتىك معاوت قندىبه ؟

— او آرى بر كىكاهىدركه قومىك بقاعنى بر جنباق برده دارالدايع كاتب غىورى شىركى بك بىلىر . . امانت وظيفه دارالدايعه اوج بىك آلتون وىرپوردى . . بوكون كاغده يارا حسابيله بونك نيه اىندىكى حسابيله بىلىرسىز . فضل اولوركده بو يارا عادتاً ماشىدن قايدىن قوبار . . سىنه باشنده اىلمسى لازم كان بو پارانى امانت سىنه صوكره قندىركال ايدىرسه بويوك بىختيارلقدىر . ذوالى شىركى بىك عىرى كوتى امانت قوبىدور . لىزنده بىر . . سوزى بىن ذواندىن امانته كىدن سىلاملىك ، قازىلىك حدى حسابى بوقدر . . بو ايشك بالىزورده مخصصى كىسان شىركى بك نه وقت ، نىزدىن يارا كىكچىكى تحقىق ايدى . . تام دىقىستده لازم كان مقام ويا ذاته مىراجت مىلاك اىچون دولو چارملر دوشونور . . بعضاً مىلاك « قىرا كومورىزى اوطوروركى تىيازوپه يارا وىرلىرى » يولنده بر جواب آلىر . . برعمىدركه آقاز سولر دورور . . بعضاده موفىق اولور . .

اونك كوتىك برىنده دودافلىنده مىمنون ومغىش بر خنده اىك . « آقايكىز ده ايدىك . . ينه بوز االى اىر اىلاق » دىبه مۇسىمه عودنى آقتىلىر . قازىشلايان بر حادىته . .

امانتك بوزاندىكى شىاته دقت ايدىركه اوتى مهم بر وظيفه بىن عىنقه . نه حىرت اىدىيورم .

— بىي آمىد ؟

— آمىدى ؟ سىزه خوجاىك مشهور كىكاهىسى خاطر لاقىم . . بركون خوجا كوزبى غىب ايدى . برچوق آراز بولاماز . فضل تازىر كوستىر مدىكته دقت ايدىلردى بىر نهدن آغلايوب فرىاد اىندىكى سوزار . خوجا كىكاهى برطولر : « بر آمىدم شو داغك آرقاسنده . . اورادده بولا . مازىسم سىن سىر ايله بنده فرىادى » دىر . بزم آمىدده شىبىلىك داغك ، دىها اىيسى علم داغك اوتىستده . . اورادنده امداد كلرسه . .

مىشال نورى

— حاصلى دارالدايعى ائى طابقىله مىلكىستده تىازونك نه حالده اولدىنى آقلامق ، بر درجه بىه قىدرده استىقائى تخمىن اىلك مىمكن . . . بكادىها آيىق اىضاحات وىرىكىز .

— هاى هاى . . . اولا پارده مىسلىسندىن باشلايىم . . هر شىك بائى ياره اولدىنى معلوم . . مۇسىمىك هان بوتون بىرانلىرىك باشلىجه سبى يارادر . . .

— اورادده مى اورد ؟

— بر مىلكته قاز باغىسىنده اونك يالكر برىسواقىنه ياغاسىن . . . بوردده كورولمشى . . كوتىك برىنده ايشىتىرسىزكه دارالدايع داغىلىش آرتىستلىك بىررى طرفه كىمىش ، كىمى مشهور « بىنه قوناق » كى بىه صحنه سنى تشكيل اىش . كىمى اوپىرده نه تونر ، كىمى بىلىم هانك مىللهده قازا كوزبى اولمش . . غىزىلك كىمى هىت ادارمىدن ، كىمى نظامنمىدن ، كىمى فلان آقتىرسىدن ، كىمى فلاز مىرردىن شكابت ايدى . . سىزده اولايه قازىبىرسىزكه ساعىته دىقىستنه كام برىانه ، كام اوتىكته حق وىررسىز . . . فقط بر آرز اعتدال ايله حقى سبى آرداسىز . . درحال اىلكزله قومىش كى بولورسىز : يارا . . . كوتىك برىنده هىت ادارده برقاوغا چىقار . . . رئيس اعضاىدن فلان بىي ، فلان بك داخلىه مدىرى ، داخلىه مدىرى فلان آرتىسى ، او آرتىست فلان مىررى اىتام ايدى . . فقط حقىق سبى ااىكىز . . يا اوتى آرتاى مىلا مىشلىزمى كىكاهىستده باخود بىلىم نه شىركىتك شىره اوتى احتكارى باغاسىنده بولورسىز . حاصلى يارا اولمايدى اىچون هىت اداره سوز دىكلىنه مىر ، ده قورسىز ، مىر مىر فنا بىس اوج بىش بوز لىرا مىصرفى ائى بىس ترجىب ايدىلر . . آرتىست كندىكى دوشونمىكدىن چالىشغه نه عقل ، نه اشىاه ، نه زمان بولور ، برآيدىه حاضر لاقى بىر بىس بر هفتده چىقار . . . ائىر دوشىر ، مىرر آرتىستلىرى ، آرتىستلر مىررى اىتام ايدى . .

دىها باشقه سبىلر ، اهلىتىزىك ، غرض ، شىخى اختلاف كى مىناقلىرده طبقى وار . . . اولنردىن صىره مى كىلنجه بحث ايدىمىك .

— بىي ائى تىازوبى بعض خىنچاخچ دولوبور .

— بولار نومه كىدىيور ؟

— كوردونوشه قىلما ائى ائى ائى ائى . . تىازو صحنه سى كى تىازو صالونده ائى ائى بىر كورونور . شدىن عىازىدر . . غلبه لك بر قىسمى يوقايدى سولدىلك كى ، فىزى مىشاشا كر كىل ايدى . . صوكره قىلان پاراك يوزده قىق بىش ويا الىسى بنا كىر اسىته يوزده بىكرى اوجى دارالجهزه مىشاشا ويول وىر كىسته ، يوزده اوتى قى تاليف (صنت) تىازولرندى آرىجه بولاده واردر) يوزده لاقلا اوتى ما كىست ، ده قور ، آقش سولر مىصرفته